

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **T. K.**,
oskarżonego z art. 212 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 21 grudnia 2023 r.
wniosku obrońcy oskarżonego o wyłączenie sędziego SN Adama Rocha od udziału
w sprawie o sygn. akt II KK 464/23
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario* w zw. z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie
Najwyższym

p o s t a n o w i ł:

**pozostawić bez rozpoznania wnioszek obrońcy oskarżonego T.
K. o wyłączenie sędziego SN Adama Rocha od udziału w sprawie
o sygn. akt II KK 464/23.**

UZASADNIENIE

W dniu 16 października 2023 r. obrońca oskarżonego T. K. skierował do Sądu Najwyższego pismo procesowe zatytułowane „WNIOSEK OSKARŻONEGO o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności wobec Sędziego Sądu Najwyższego Adama Rocha wyznaczonego do rozpoznania niniejszej sprawy” zawierające m.in. alternatywny („ewentualny”) wniosek o wyłączenie sędziego SN Adama Rocha od rozpoznania sprawy kasacyjnej (kasacji oskarżyciela prywatnego Komendanta Głównego Policji – J.S. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 lutego 2023 r., sygn. akt X Ka 1135/22, na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., ze względu na uzasadnione wątpliwości co do bezstronności SSN Adama Rocha (pkt

2 pisma). W uzasadnieniu tego wniosku jego Autor wskazał, że w ocenie oskarżonego zachodzi nieważność postępowania, tudzież zachodzi zależność sędziego od władzy wykonawczej, wynikająca wyłącznie z przebiegu procesu nominacyjnego, co spełnia wymogi z art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, a także podniósł zarzut niezależności sądu, niezawisłości sędziego z uwagi na przebieg procedury nominacyjnej sędziego referenta (k. 38).

W uzasadnieniu przedmiotowego pisma procesowego, tak w jego części oznaczonej jako pkt I „Uwagi wstępne”, jak i w pozostałej części oznaczonej jako pkt II „Okoliczności towarzyszące powołaniu oraz postępowanie sędziego po powołaniu”, pkt III „Okoliczności dotyczące uprawnionego oraz charakteru sprawy” oraz pkt IV „Podsumowanie”, próżno szukać uzasadnienia dla wniosku o wyłączenie sędziego SN Adama Rocha od rozpoznania sprawy kasacyjnej na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Argumentacja zaprezentowana przez obrońcę we wskazanych wyżej punktach odnosi się wyłącznie do sformułowanego w pkt. 1 tegoż pisma wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Adama Rocha wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu na podstawie przesłanek określonych w przepisie art. 29 § 5 i 7 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1093 z późn. zm., dalej cyt. jako – ustawa o SN).

W dniu 19 października 2023 r. Przewodniczący Wydziału II Izby Karnej Sądu Najwyższego zarządził zarejestrować wniosek złożony w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym w kontrolce „KB” (dekretacja Przewodniczącego Wydziału II Izby Karnej Sądu Najwyższego k. 38 akt).

Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Karnej z dnia 1 grudnia 2023 r. w sprawie II KB 24/23 m.in. odrzucono wniosek obrońcy o zbadanie spełnienia przez SSN Adama Rocha wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących powołaniu i postępowania po powołaniu (pkt 1) zaś z uwagi na pkt 2 wniosku nakazano zarejestrować go w kontrolce rozstrzygnięć incydentalnych i nadać dalszy bieg (pkt 4) (k. 54). Jak wynika z pieczęci Kierownika Sekretariatu Wydziału II Izby Karnej zamieszczonej na karcie 56 akt sprawy, na podstawie zarządzenia Prezesa Izby

Karnej z dnia 6 grudnia 2023 r. wniosek ten – potraktowany jako wniosek o wyłączenie sędziego – został zarejestrowany w repertorium „KRI” pod numerem 318, a następnie przydzielony sędziemu sprawozdawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem nie jest to wniosek o wyłączenie oparty na podstawie wskazanej w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. — tak jak to wstępnie określono w ramach decydowania w dniu 1 grudnia 2023 r. w przedmiocie wniosku obrońcy oskarżonego T. K. o zbadanie spełnienia przez SSN Adama Rocha wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących powołaniu i postępowania po powołaniu, k. 54 akt.

Tytułem uwagi o charakterze ogólnym należy wpierw odnotować, że w systemie prawa karnego procesowego funkcjonują obecnie aż t r z y odrębne ścieżki (tryby) umożliwiające wyłączenie sędziego od udziału w sprawie w związku z okolicznościami podlegającymi każdorazowej, zniuansowanej na tle danego układu procesowego ocenie. Są to (wyjawszy wyłączenie sędziego na podstawie przesłanek powodujących powstanie stanu określanego w jurejurisprudencji mianem *iudex inhabilis*, enumeratywnie wskazanych w przepisie art. 40 § 1 k.p.k.; mają one na tyle „sztywny” charakter i są na tyle wąsko ujęte przez ustawodawcę, że ich praktyczne stosowanie — z reguły — nie nastęrcza poważniejszych trudności): (a) art. 41 § 1 k.p.k. (instytucja *iudex suspectus*), (b) art. 26 § 2 ustawy o SN i (c) art. 29 § 5-24 ustawy o SN.

Z porównania tych urządzeń prawa sądowego wynika, że o ile — generalnie — wszystkie one są nakierowane na zapewnienie bezstronności i niezawisłości sędziów (sądów) orzekających w sprawie, to każde z nich dotyczy jednak odmiennie określonych przez ustawodawcę wycinków szeroko pojmowanej bezstronności sędziego i w innym zakresie (w związku z innymi okolicznościami) ma gwarantować stronom postępowania prawo do bezstronnego procesu.

Konsekwencją równoległego funkcjonowania w systemie prawa odrębnie ukształtowanych wniosków o wyłączenie jest konieczność rozłącznego traktowania tych instrumentów procesowych oraz podstaw ich stosowania, tj. te same, identyczne okoliczności będące podstawą złożenia jednego z wniosków nie

mogą być jednocześnie — jeśli chodzi o dokładnie tę samą podstawę faktyczną i prawną — impulsem do skutecznego złożenia wniosku czy wniosków o wyłączenie sędziego nawiązujących do innych podstaw ustawowych.

Ma to szczególne znaczenie na gruncie niniejszej sprawy, gdzie obrońca oskarżonego wprawdzie wskazał jako podstawę (intytulacja, *petitum*) złożenia dwóch wniosków o wyłączenie (zarejestrowanych osobno w repertorium „KB” i w kontrolce „KRI”) datowanych na dzień 16 października 2023 r. dwie odrębne podstawy prawne: przepis art. 29 § 5 i 7 ustawy o SN i art. 41 § 1 k.p.k., jednak wskazał okoliczności faktyczne będące podstawą złożenia tylko jednego z wniosków (wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Adama Rocha wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących powołaniu i postępowania po powołaniu).

Po pierwsze, nie ma wątpliwości co do tego, że o znaczeniu (charakterze) czynności procesowej decyduje jej treść, nie zaś nazwa, którą opatrzył czy opatrzyła ją autor lub autorka (*falsa demonstratio non nocet*). Nie zachodzi jednak odwrotna relacja: określenie (nazwanie, nazwa) czynności nie zmienia jej charakteru prawnego. Inaczej mówiąc, na gruncie prawa karnego procesowego brak jest korespondującej dyrektywy interpretacyjnej, zgodnie z którą momenty natury czysto formalistycznej — lub wręcz formułkowej — takie jak nazwa czynności, intytulacja pisma, miałyby być miarodajne dla zdekodowania charakteru czynności procesowej czy też mogłyby stanowić podstawę do przyjęcia tezy o modyfikacji istoty czynności (znaczenia, treści czynności). Brak jest więc podstaw do sformułowania w postępowaniu karnym zasady *falsa natura non nocet*.

Po drugie, kwestia natury czynności procesowej podlega badaniu w postępowaniu jurysdykcyjnym w sposób ciągły, na każdym etapie postępowania. Zatem wstępna kontrola formalna skargi inicjującej postępowanie przeprowadzona przez upoważniony do tego podmiot nie petryfikuje dalszego biegu postępowania w tym znaczeniu, że nie jest ona wiążąca dla sądu z punktu widzenia określenia charakteru czynności prawnej (wniosku inicjującego postępowanie; także — tak jak w tym przypadku — postępowania o charakterze incydentalnym, postępowanie o wyłączenie sędziego) i charakteru postępowania. Sąd Najwyższy jest zatem obecnie zobowiązany do zweryfikowania charakteru procesowego złożonego przez

adw. M. O. alternatywnego wniosku o wyłączenie, nazwanego — przez samego autora — wnioskiem o wyłączenie „na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.”.

Po trzecie wreszcie, zestawienie wskazanych powyżej podstaw wyłączenia sędziego, rozlokowanych obecnie przez ustawodawcę zarówno w ustawie postępowania karnego, jak i w ustawie ustrojowej regulującej postępowanie przed Sądem Najwyższym (ustawa o SN) dowodzi, że każda z tych podstaw, choć zorientowana (jak już powiedziano wyżej) na zapewnienie takich wartości, jak niezawisłość i bezstronność sędziego, cechuje się oczywistą i daleko idącą odrębnością normatywnego ujęcia. W praktyce oznacza to, że w przypadku formułowania wniosku o wyłączenie w oparciu o tę odrębnie przez ustawodawcę skodyfikowane podstawy autor wniosku (rzecz oczywista dotyczy to przede wszystkim profesjonalnych uczestników obrotu prawnego) zobowiązany jest w uzasadnieniu wniosku nawiązać do całkowicie innych podstaw faktycznych i prawnych.

W związku z tym, że w piśmie procesowym zatytułowanym „WNIOSEK OSKARŻONEGO o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności wobec Sędziego Sądu Najwyższego Adama Rocha wyznaczonego do rozpoznania niniejszej sprawy” sformułowano jednocześnie dwa wnioski o wyłączenie, nawiązujące do dwóch odrębnych podstaw wyłączenia, nieodzowne było zbadanie na obecnym etapie postępowania odnoszącego się do wniosku zarejestrowanego w kontrolce „KRI”, czy w istocie chodzi tu o wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego oparty na podstawach nawiązujących do przepisu art. 41 § 1 k.p.k., tak jak to deklaruje w *petitum* jego autor, adw. M. O..

Otóż analiza uzasadnienia wniosków datowanych na dzień 16 października 2023 r. i pomieszczonych w tym samym piśmie przekonuje w sposób nie pozostawiający żadnych wątpliwości, na co wskazano już wyżej, że argumentacja zaprezentowana przez obrońcę w uzasadnieniu ww. pisma procesowego zawarta w czterech punktach: pkt I „Uwagi wstępne”, pkt II „Okoliczności towarzyszące powołaniu oraz postępowanie sędziego po powołaniu”, pkt III „Okoliczności dotyczące uprawnionego oraz charakteru sprawy” oraz pkt IV „Podsumowanie”, odnosi się wyłącznie do sformułowanego w pkt. 1 tegoż pisma wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Adama Rocha wymogów

niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu na podstawie art. 29 § 5 i 7 ustawy o SN. Co do warstwy karno-procesowej wniosku, tj. żądania wyłączenia sędziego SN Adama Rocha z uwagi na zaistnienie przesłanek wskazanych w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. autor wniosku ograniczył się w istocie rzeczy do lakonicznego wskazania, że cyt.: „strona pozwana z uzasadnionych przyczyn utraciła pewność, że jej sprawa rozpatrzona zostanie w sposób całkowicie bezstronny” (pkt. 27 uzasadnienia wniosku). Pomijając ten fakt, że ujęcie powołanej powyżej deklaracji wskazuje zapewne na to, że została ona *verbatim* zaczerpnięta z pisma dotyczącego postępowania cywilnego obsługiwanego przez adwokata, w którym to postępowaniu podmiot fachowy reprezentuje lub też reprezentował pozwanego, to istotne jest to, że nie skonkretyzowano w warstwie żądania opartego na art. 41 § 1 k.p.k. żadnych okoliczności uzasadniających tezę o „utraceniu pewności przez pozwanego” zaufania co do możliwości rozpoznania sprawy w sposób całkowicie bezstronny przez sąd z udziałem w składzie sędziego SN Adama Rocha.

Wobec zasygnalizowanych powyżej zaszłości procesowych należało odpowiedzieć na pytanie o rzeczywisty charakter złożonych przez autora wniosków. Ich struktura, konkretnie zaś ściśle nawiązanie przez ich autora w uzasadnieniu do normatywnie określonych podstaw wyłączenia wynikających z treści przepisu art. 29 § 5 ustawy o SN (uzasadnienie obu wniosków odnosi się do okoliczności towarzyszących powołaniu SSN Adama Rocha), nie pozostawia wątpliwości co do tego, że obecny wniosek (alternatywny) jako wniosek o wyłączenie oparty na okolicznościach, o których mowa w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. został zarejestrowany w kontrolce „KRI” wyłącznie na skutek dokonania wstępnej oceny charakteru tego wniosku, opartej jedynie na odnotowaniu formalnego wskazania jego podstawy. Nie ma bowiem najmniejszych wątpliwości co do tego, że opatrzenie tego wniosku w *petitum* nawiązaniem do podstawy wyłączenia sędziego skodyfikowanej w Kodeksie postępowania karnego ma czysto instrumentalny charakter i nie konweniuje z rzeczywistą treścią przedsięwziętej przez adw. M. O. czynności procesowej (w istocie jest to wniosek o wyłączenie oparty na podstawie wskazanej w art. 29 § 5 ustawy o SN) i ma służyć jedynie obejściu gwarancyjnych zasad i trybu

postępowania w przedmiocie wniosku o wyłączenie określonego w art. 29 § 5 ustawy o SN.

Przedmiotowy wniosek w części dotyczącej okoliczności dotyczących trybu powołania sędziego Sądu Najwyższego i jego zachowania przed i po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego nie może zostać merytorycznie rozpoznany ze względu na zakresowo określony w nim przedmiot sądowej weryfikacji istnienia warunków do wyłączenia sędziego. Powołane przez obrońcę we wniosku okoliczności, zgodnie z wyrokiem Trybunał Konstytucyjny z 4 marca 2020 r., P 22/19, nie wchodzą w zakres unormowania art. 41 § 1 k.p.k. i nie mogą stanowić podstawy decyzji o wyłączeniu sędziego.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 marca 2020 r., sygn. P 22/19, „[a]rt. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (OTK-A 2020/31, Dz.U. z 2020 r., poz. 413).

Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu, mogą być obecnie badane w pryzmacie zachowania przezeń przymiotu bezstronności wyłącznie w trybie przewidzianym w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. W konsekwencji uznać należy, iż niedopuszczalne jest rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści tego wniosku — tak jak to jest w niniejszej sprawie — w sposób jednoznaczny wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Zgodnie z tym przepisem, dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego

powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek podmiotu uprawnionego, o którym mowa w art. 29 § 7 ustawy o Sądzie Najwyższym (strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym), jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Wyłącza to zatem możliwość orzekania w trybie przewidzianym w przepisach Rozdziału 2-go Kodeksu postępowania karnego, skoro ustawa przewiduje nie tylko odrębną podstawę, ale także tryb orzekania co do wniosków o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego nawiązujących do okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 września 2023 r., sygn. III KK 286/23, „[o]rzekanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w postulowanym zakresie byłoby w takiej sytuacji oczywiście niezgodne z Konstytucją RP, choćby z jej art. 7, zgodnie z którym wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. W świetle art. 8 ust. 1 Konstytucji RP podstawą takich działań w omawianym zakresie nie może być także standard wynikający z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, którego interpretacja również musi pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP. Zauważyć zresztą wypada, iż Konwencja ta nie zawiera samodzielnej regulacji dotyczącej możliwości i podstaw wyłączenia sędziów sądów krajowych od orzekania”. W efekcie wniosek obrońcy oskarżonego T. K. należało pozostawić bez rozpoznania — jako przedwcześnie zarejestrowany w kontrolce „KRI”, w rzeczywistości zaś nieoparty na podstawach określonych w art. 41 § 1 k.p.k.

AG

[ms]

